

KATEDRA BADAŃ NIEMCOZNAWCZYCH UNIWERSYTETU ŁÓDZKIEGO
ARCHIWUM KARLA DEDECIUSA
przy COLLEGIUM POLONICUM W SŁUBICACH

ROZNIK KARLA DEDECIUSA

Dedeciana – tłumaczenie – recepcja

Tom I

Łódź 2008

Rocznik Karla Dedeciusa t. I, Łódź 2008

© COPYRIGHT by

*Katedra Badań Niemcoznawczych UŁ
i autorzy tekstów*

RECENZENT

Prof. dr hab. Lech Kolago
UNIWERSYTET WARSZAWSKI

REDAKTOR NACZELNY

Prof. dr hab. Krzysztof A. Kuczyński

SEKRETARZ NAUKOWY REDAKCJI

Dr Ernest Kuczyński

Z-ca SEKRETARZA NAUKOWEGO REDAKCJI

Mgr Błażej Kaźmierczak

REDAKTOR TECHNICZNY

Barbara Raczyńska

REDAKCJA

*Katedra Badań Niemcoznawczych
Uniwersytet Łódzki
90-507 Łódź, ul. Gdańska 107
tel./fax 0048 (42) 66 55 401
e-mail: niemcoznawstwo@op.pl*

Na okładce: *Collage Romana Cieśliewicza*

WYDAWCA

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek sp.j.

ISBN 978-83-89836-46-5

Złożono do druku – marzec 2008

Skład i druk:

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek; tel. (0*54) 232 37 23; e-mail: sekretariat@expol.home.pl

SPIS TREŚCI

---

1. Od Redakcji	7
2. Irena Światłowska <i>Caroli Dedecius vita pro litteris Polonorum</i>	9
3. Hubert Orłowski <i>O Karlu Dedeciusie czyli rekonstrukcja tłumacza doskonałego</i>	21
4. Aneta Jamiąłkowska-Pabian <i>Karl Dedecius – twórca „Polnische Bibliothek”</i>	43
5. Julian Maliszewski <i>Meliczne aspekty strategii translatorskich Karla Dedeciusa</i>	89
6. Marta Wiśniowska <i>Poezja księdza Jana Twardowskiego w przekładach Karla Dedeciusa</i>	103
7. Grażyna B. Szewczyk <i>Karl Dedecius i Wilhelm Szewczyk</i>	125
8. Agnieszka Kisztelińska-Węgrzyńska <i>Twórczość Karla Dedeciusa w świetle publikacji „Wiadomości” londyńskich w latach 1968-1981</i>	141
9. Ernest Kuczyński <i>Doktorat honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego dla Karla Dedeciusa</i>	151
10. Krzysztof A. Kuczyński <i>Karla Dedeciusa spotkania z Płockiem</i>	177

11. Błażej Kaźmierczak <i>Archiwum Karla Dedeciusa. Dziedzictwo złożone w pół drogi między Łodzią a Frankfurtem nad Menem</i>	189
12. Krzysztof A. Kuczyński <i>Henryk Bereska i Karl Dedecius. Podobieństwa i różnice w warsztacie translologicznym</i>	197
13. Ernest Kuczyński, Krzysztof A. Kuczyński <i>W kręgu „Czarodzieja z Darmstadt”</i>	205
14. Waldemar Grzybowski <i>Nie tylko literatura i przekład: Tysiąc lat polsko-niemieckich kontaktów językowych w projekcie bibliograficznym</i>	215
15. Błażej Kaźmierczak <i>Thumacz i jego dzieło widziani w zwierciadle dokumentu (Rec.) P. Chojnowski, Zur Strategie und Poetik des Übersetzens. Eine Untersuchung der Anthologien zur polnischen Lyrik von Karl Dedecius, Frank & Timme, Berlin 2005</i>	219
16. Marek Ostrowski <i>Zur Rolle der Emotionen in der Übersetzung der Lyrik</i>	223

OD REDAKCJI

Nie jest rzeczą codzienną, że oto na naszych oczach zostaje powołany do życia rocznik naukowy poświęcony biografii i działalności twórczej osoby wciąż czynnej, biorącej od dziesięcioleci żywy udział w pracach elit intelektualnych Europy, w tym głównie Niemiec i Polski. Ale też i bohater nowego periodyku – „Rocznika Karla Dedeciusa” – jest twórcą wyjątkowym. To właśnie o Karlu Dedeciusie powiedziała przed laty wybitna dziennikarka, redaktor naczelna hamburskiego „Die Zeit” Marion hrabina Dönhoff, że dla sprawy polskiej „nikt w Niemczech nie zrobił więcej”.

Powszechnie wiadomo, że Karl Dedecius jest najwybitniejszym i najbardziej zasłużonym tłumaczem literatury polskiej XX wieku. Jego znakomite osiągnięcia translatorskie, organizacyjne (choćby wspomnieć tutaj założenie Deutsches Polen-Institut w Darmstadt), redaktorskie i wydawnicze dały w sumie niemieckojęzycznemu odbiorcy bardzo cenny i wielostronny wizerunek naszego piśmiennictwa, zwłaszcza współczesnego. To dzięki pracy „Czarodzieja z Darmstadt” polska kultura coraz szerszym frontem zaczęła być udostępniana odbiorcom europejskim.

Jego wspomniany Deutsches Polen-Institut był najważniejszą zagraniczną placówką polskiej literatury i kultury w świecie, zaś powstałe tam projekty, jak „Polnische Bibliothek” czy „Panorama der polnischen Literatur des XX. Jh.” nie mają odpowiedników w żadnym innym kraju.

Ale największe triumfy święci od lat Karl Dedecius jako tłumacz polskiej poezji. Jego wyjątkowe wycucie artystycznego, literackiego przekładu zaowocowało kongenialnymi translacjami ponad 300 polskich autorów, od Jana Kochanowskiego po Wisławę Szymborską.

Za swoją działalność Karl Dedecius otrzymał najwyższe odznaczenia państwowe Niemiec i Polski, honorowe doktoraty wielu uczelni, honorowe obywatelstwo miast oraz cały szereg wyróżnień, nagród i medali. Jego imieniem

nazwano szkołę, cenioną nagrodę dla tłumaczy, posiada swoją stałą wystawę życia i twórczego dorobku w Muzeum Historii Miasta Łodzi, od kilku lat istnieje w Słubicach przy Collegium Polonicum niezwykle ważne Archiwum Karla Dedeciusa. Na temat jego działalności polonofilskiej powstały prace doktorskie, filmy dokumentalne, a także poświęcone mu zostały wiersze czołowych poetów.

Tak więc idea powołania do życia czasopisma naukowego, mającego w tytule imię i nazwisko tego wybitnego i tak wielce zasłużonego dla kultury oraz dialogu niemiecko-polskiego humanisty była już tylko kwestią czasu.

Cieszyć musi, że czasopismo powstało właśnie w Łodzi, rodzinnym mieście Karla Dedeciusa, w którym przyszedł na świat 20 maja 1921 roku.

Uniwersytet Łódzki, jedna z uczelni, która obdarzyła Karla Dedeciusa prestiżowym tytułem doktora honoris causa, i która w 1999 roku zorganizowała międzynarodową sesję „Karl Dedecius – ambasador kultury polskiej w Niemczech” z udziałem wielkiego tłumacza, podejmuje kolejną inicjatywę, która ma pomóc w zapisie i naukowej analizie olbrzymiego dorobku frankfurckiego humanisty.

Nowe czasopismo ukazuje się we współpracy z Archiwum Karla Dedeciusa przy Collegium Polonicum w Słubicach (Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Europa-Universität Viadrina Frankfurt/Oder) z uwagi na umieszczone w tej placówce zbiory rękopisów / maszynopisów, książek, listów itp. wybitnego tłumacza.

Rocznik w swym założeniu jest poświęcony głównie osobie Karla Dedeciusa, ale – jak o tym informuje podtytuł „Dedeciana – tłumaczenie – recepcja” – będzie także przynosił rozprawy analizujące dziedziny bliskie Karlowi Dedeciusowi, w tym m.in. zagadnienie przekładu literackiego w aspekcie języka polskiego i niemieckiego, a także problem recepcji literackiej.

Łódź, w marcu 2008